Eğitimde Kuram ve Uygulama (EKU)
Journal of Theory and Practice in Education
ISSN: 1304-9496

2023, 19(1), 157-168

Pedagojik Sanat Eleştirisinin Öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Becerilerine Etkisi*

Sevgül Eraslan[1], Şeyda Eraslan Taşpınar[2]

[1] *Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye, sevguleraslan04@gmail.com*
[2] *Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye, seraslan@atauni.edu.tr*

Sorumlu Yazar: Şeyda Eraslan Taşpınar

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Kaynak Gösterimi: Eraslan, S., & Taşpınar, S.E. (2023). Pedagojik sanat eleştirisinin öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerine etkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama, 19*(1), 157-168. doi: 10.17244/eku.1200681

Etik Not: Araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Bu araştırma için Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Etik Kurulu'ndan etik onay alınmıştır (Tarih: 05.07.2022, Sayı: 2022/08-20).

* Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

The Effect of Pedagogical Art Criticism on Visual Literacy Skills of Students*

Sevgül Eraslan[1], Şeyda Eraslan Taşpınar[2]

[1] *Ministry of Education, Turkey, sevguleraslan04@gmail.com*
[2] *Department of Art Education, Faculty of Kazım Karabekir Education, Atatürk University, Erzurum, Turkey, seraslan@atauni.edu.tr*

Corresponding Author: Şeyda Eraslan Taşpınar

Article Type: Research Article

To Cite This Article: Eraslan, S., & Taşpınar, S.E. (2023). Pedagojik sanat eleştirisinin öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerine etkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama, 19*(1), 157-168. doi: 10.17244/eku.1200681

Ethical Note: Research and publication ethics were followed. For this research, the ethical approval was obtained from the Educational Sciences Ethics Committee of Atatürk University (Date: 05.07.2022, Sayı: 2022/08-20).

* This study was produced from the first author's master thesis completed under the supervision of the second author.

Eğitimde Kuram ve Uygulama (EKU)
Journal of Theory and Practice in Education
ISSN: 1304-9496

2023, 19(1), 157-168

Pedagojik Sanat Eleştirisinin Öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Becerilerine Etkisi*

Sevgül Eraslan[1], Şeyda Eraslan Taşpınar[2]

[1] *Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye,*
sevguleraslan04@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5407-6030
[2] *Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye,*
seraslan@atauni.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7010-1710

Öz

Bilginin yayılımı, teknolojinin gelişmesi ve görsellerin daha çok kullanılması ile görsel okuryazarlık her insanın aktif bir şekilde her alanda kullandığı bir beceri olmuştur. Sanat eleştirisi yöntemi ise sanat eserlerine görsel ve düşünsel analiz yaparak incelemeyi sağladığından görsel okuryazarlık becerilerinin gelişimine katkı sağlayacak içeriğe sahiptir. Araştırmada "Pedagojik Sanat Eleştirisi yönteminin öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerine olan etkisinin belirlenmesi" amaçlanmıştır. Çalışma grubu ortaokul 8'inci sınıfta öğrenimini sürdüren 90 (60 kız ve 30 erkek) öğrenci ile oluşturulmuştur. Rastgele seçilen deney ve kontrol gruplarının mevcutları 45'er öğrencidir. Araştırma modeli olarak "ön test-son test kontrol odaklı yarı deneysel model" kullanılmıştır. Ön test ve son test olarak "Görsel Okuryazarlık Yeterlilik Ölçeği" kullanılmıştır. Deney grubunun dersleri "pedagojik sanat eleştirisi yöntemi" ile işlenirken kontrol grubunun dersleri "görsel sanatlar öğretim programı" doğrultusunda işlenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda görsel okuryazarlık son test puan düzeyleri arasında ölçeğin gerek alt boyutları gerekse de toplam puanında deney grubu lehine farkın anlamlı olduğu görülmüştür. Gruplar kendi içinde ön test ve son test puanlarının karşılaştırılmasında farkın yine deney gurubu lehine anlamlı olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda, katılımcıların görsel okuryazarlık becerilerinin pedagojik sanat eleştirisi yöntemi ile yükseldiği görülmüş ve önerilere yer verilmiştir.

Makale Bilgisi

Anahtar Kelimeler: Görsel sanatlar eğitimi, pedagojik sanat eleştirisi, görsel okuryazarlık, görsel beceriler.

Makale Geçmişi:
Geliş: 8 Kasım 2022
Düzeltme: 22 Şubat 2023
Kabul: 24 Şubat 2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

The Effect of Pedagogical Art Criticism on Visual Literacy Skills of Students

Abstract

In this day and age, visual literacy skill has been a widespread skill through spreading knowledge and developing technology. Art criticism method be considered as contribute to the development of visual literacy skills because of it provides the examination by making visual and intellectual analysis. The research aimed to "determine the effect of the art criticism method on the visual literacy skills of the students in the 8th grade visual arts lesson". The study group of the research consisted of 90 students, 60 girls and 30 boys, studying in the 8th grade. Both of the control group and the experimental group has been constituted same as 45 students. Measurement required and "pre-test and post-test control-oriented quasi-experimental model" has been practiced to the control and experimental groups before and after the application. Visual Literacy Competence Scale has been applied as a pre-test and post-test. While lessons were conducted with the ordinary curriculum program in the control group, lessons were conducted with the art criticism method in the experimental group. Findings has been analyzed whether a significant difference before and after the experiment regarding the visual literacy skills of pedagogical art criticism on students in 8th Grade Visual Arts classes. The research has clearly revealed that the visual literacy skills of the students is more increased by pedagogical art criticism method than ordinary arts education on the visual arts course.

Article Info

Keywords: Visual arts education, pedagogical art criticism, visual literacy, visual skills.

Article History:
Received: 8 November 2022
Revised: 22 February 2023
Accepted: 24 February 2023

Article Type: Research Article

İletişim/Contact: seraslan@atauni.edu.tr
DOI: https://doi.org/10.17244/eku.1200681
* Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Extended Summary

Introduction

Visual literacy skill has been a widespread skill through spreading knowledge and developing technology. Nowadays, all kind of relations with visuals such as visual thinking, visual reading, visualization, and visual expression can be call as visual literacy. Visual literacy skills have a feature of both can learned and developed. Activities that interact with visuals, such as painting, producing three-dimensional works, taking photographs, and watching movies, support the development of these skills. For example, an individual who paints uses many skills such as designing, observing, examining, comparing, revealing, analyzing, thinking critically, and making inferences to create a visual. Using these skills would deliver to make quicker sense of images for people. Many methods and techniques are used to achieve these results in the visual arts course. One of them is the method of pedagogical art criticism. Feldman's "pedagogical art criticism" method, which consists of description, analysis, interpretation and judgment, has undoubtedly been the most prominent and deeply studied art criticism method in art education (Hamblen, 1985). With this method, students of all ages can learn the basic concepts of art criticism by using skills such as observation, definition, analysis, interpretation and evaluation and can apply them while making oral or written explanations about art (Barrett, 1988; Chapman, 1978; Feldman, 1982). It is expected that the visual literacy skills of the students who experience a visual analysis adventure with pedagogical art criticism would also improve in this process. From this point of view, the effect of pedagogical art criticism method on visual literacy skills of students in visual arts lesson has been investigated in this research.

The aim of the research is to determine the effect of the pedagogical art criticism method on the visual literacy skills of the students in the 8th grade visual arts lesson.

For this purpose, the answers of following questions have been investigated;

1. Is there a significant difference between the visual literacy skills pre-test scores of the experimental and control groups?
2. Is there a significant difference between the visual literacy skills post-test scores of the experimental and control groups?
3. Is there a significant difference between the pre-test and post-test scores of the experimental and control groups?

Method

In this study measurement required and pre-test and post-test control-oriented quasi-experimental model has been practiced to the control and experimental groups before and after the application. Presence of pretests in the pretest-posttest control-focused experimental model helps to know the degree of similarity of the groups before the experiment. In this model, pre-test and post-test measurement results are used together to decide how effective the trainings are (Karasar, 2009 s.77).

*Experimental Group**:*** The research was carried out on 90 (60 female and 30 male) 8th grade students of a public school. The groups were randomly determined and 45 of these students constituted the control group and 45 of them constituted the experimental group.

Data Collection Tools: The "Visual Literacy Competencies Scale" developed by Kiper, Aslan, Kıyıcı, and Akgün (2012) was used as a data collection tool in the research. This scale consists of 6 sub-dimensions and 29 items. Sub-dimensions of the scale; They are listed as giving importance to visuality by using office software, recognizing printed visual materials, interpreting visuals, distinguishing visual messages encountered in daily life, producing visuals using tools and perceiving messages in visuals. The internal consistency coefficient (Cronbach Alpha) of the scale was found as α=.84.

Process and Application: As a pre-test, the Visual Literacy Competence Scale was applied to both the experimental and control groups. As 6 weeks and a lecture per week (40 min), while the pedagogical art criticism method that improves visual literacy was applied with the curriculum in the experimental group, only the ordinary visual arts curriculum was applied in the control group. In the experimental group classes for six weeks, Van Gogh's painting Starry Night, Osman Hamdi Bey's painting Turtle Trainer and Acik Radio's Music of the People named poster were processed with the method of pedagogical art criticism. At the end of the applications, the visual literacy proficiency scale was applied as a post-test to the experimental and control groups.

Findings

Research Question 1: Is there a significant difference between the visual literacy skills pre-test scores of the experimental and control groups?

In the total score of the visual literacy scale, the pre-test mean score of the students in the control group was 1.31 and the pre-test mean score of the students in the experimental group was 1.25, and also the t value of the difference

between them was found to be 1.637 and insignificant with $p>0.05$. In all sub-dimensions of the scale, t values were calculated to be insignificant with $p>0.05$.

Research Question 2: Is there a significant difference between the visual literacy skills post-test scores of the experimental and control groups?

In the total score of the visual literacy scale, the post-test mean score of the students in the control group was 1.49, and the post-test mean score of the students in the experimental group was 2.32, and the t value of the difference between them was 6.539, $p<0.05$ was found to be significant in favor of the experimental group. In all sub-dimensions of the scale, t values were found to be significant in favor of the experimental group with $p>0.05$.

Research Question 3: Is there a significant difference between the pre-test and post-test scores of the experimental and control groups?

In the visual literacy scale total score of the experimental group, the pretest mean score was 1.25 and the posttest mean score was 2.32, and the t value for the difference between them was 10,489 and it was found to be significant in favor of the posttest with $p<0.05$. According to research findings, it can be seen that the pedagogical art criticism method increased the visual literacy skills of the students. In the control group, the pretest score average in the visual literacy scale total score was 1.31 and the posttest mean score was 1.49, and the t value for the difference between them was 3.687 and it was found to be significant in favor of the posttest with $p<0.05$. There was no significant difference was found in the dimensions of "Defining Printed Visual Material" and "Visual Interpretation" in the control group.

Results

Result was observed that there was no difference between the visual literacy skills of the experimental and control groups. In the pre-research assessment, that was no difference between the visual literacy skills of the experimental and control groups.

The research finding introduce that there was a significant difference between the visual literacy post-test score levels of the experimental and control groups in favor of the experimental group in terms of both the sub-dimensions of the scale and the total post-test scores. The pedagogical art criticism method improves visual literacy skills of the students, as understand from the scores of students who this method was applied.

When compare pretest/posttest among themselves the scores of experimental and control groups, it can be clearly seen that the experimental group has significant difference. If compare differences between pretest and posttest scores of the experimental group in itself, it can be appeared that all differences of posttest are significant according to pretest. Comparing the pre-test and post-test scores of the students in themselves; the differences in terms of "Emphasis on Visuals by Using Office Software" dimension, "Distinguishing Visual Messages Encountered in Daily Life" dimension, "Creating Visuals by Using Tools" dimension, and "Perceiving Messages in Visuals" dimensions are significant in favor of the posttest. But, the differences in terms of "Defining Printed Visual Material" and "Visual Interpretation" dimensions are insignificant. While the pre- and post-test results of the control group are low, there are significant increasing between pre- and post-tests results for gaining the visual literacy skills of the experimental group. visual literacy skills of the students who were educated by the pedagogical art criticism method were more improved than ordinary art course curriculum. In order to increase the visual literacy skills of students, it is recommended to include more pedagogical art criticism method in visual arts classes and extracurricular activities. In the light of research finding, it is certain argue that visual literacy skills can be improved by pedagogical art criticism method, and also it can help to them for the 21st century skills required from them.

Giriş

Görsellerle iletişim kurmak, tarih öncesi dönemlerden günümüze kadar gelen uzun bir süreçtir. Bu tarihsel süreç; ilkel toplumların mağara duvarlarına yapmış oldukları primitif çizimlerden başlayarak günümüzde dijital sanatın sınırlarını zorlayan eserlere kadar gelen görsel bir serüven olarak değerlendirilebilir. Görsellerin zamanla değişen ifade biçimlerinde değişmeyen tek şey görsellerle insanlar arasındaki iletişim olmuştur. Bu görsel dil dünyada var olmuş en eski dillerden biridir ve bu dilin kullanımı medeniyetlerin gelişimine göre değişiklikler göstermiştir. Bugünün dünyasında, daha önce hiç olunmadığı kadar görsellerin etkisi altında olunmasının temelinde içinde yaşanılan çağın dinamik özelliğinden kaynaklandığı dile getirilebilir.

İçinde yaşadığımız bu yeni görsel çağda, etrafımız teknolojinin etkisiyle hem basılı hem dijital görsellerle çevrili bir durumdadır. Görsellerin hızlı üretimi ve hızlı dolaşımı insanların yaşamında görsellerin kullanımını ve etkileşimini çok daha yaygın kılmıştır. Her alanda görülen görseller bireylerin algısını etkilemekte ve yönlendirmektedir. Görseller dünyasında yaşayan insanlar bilinçli ya da bilinçsiz olarak bu görsel uyaranları anlamlandırma sürecine dâhil olmaktadırlar.

Günümüzde, görsel düşünme, görsel okuma, görselleştirme, görsel anlatım, görsel algı gibi kavramlarla ifade edilen görsellerle kurulan ilişkilerin bütününe görsel okuryazarlık demek yanlış olmayacaktır. Bu kavram anlamsal olarak çok eski bir kavram olmasına karşın isim olarak 1960'ların sonlarında şekillenmiştir. "Görsel okuryazarlık" terimi 1969 yılında Uluslararası Görsel Okuryazarlık Derneği'nin kurucusu John Debes tarafından "bireyin, edindiği deneyimlerle gördüklerini bir araya getirerek geliştirebileceği bir görsel yeterlilik birlikteliği" olarak tanımlamıştır (1969, 14). Messaris (1998) ise görsel okuryazarlığı tüm görsel medya biçimlerini kapsayan ve "anlamsal ve söz dizimsel gelenekleri birbirinden ayıran ve görsel dili diğer iletişim biçimlerinden en keskin şekilde ayıran özelliklere odaklanan" bir görsel anlayış olarak tanımlamıştır. Hortin (1980) daha basit bir şekilde "düşünme, öğrenme ve kendini görüntülerle ifade etme becerisi de dâhil olmak üzere görüntüleri anlama ve kullanma becerisi" olarak ifade etmiştir. McMaster (2015), görsel okuryazar olmayan bireylerin, potansiyel olarak popüler medyanın ikna ve etkisine daha fazla maruz kalacağını ve onun yönlendirmesi etkisinde kalacağını söyleyerek görsel okuryazarlığın günümüzdeki önemine dikkat çekmiştir. Boughton (1986), görsel okuryazarlığın gelişimini İletişim, Sanat ve Estetik olmak üzere üç kavramın etkisinde incelemiştir;

- İletişim yoluyla görsel okuryazarlık: Görüntü oluşturma teknolojisine vurgu yaparak "yazılı dil dışındaki tüm insan yapımı görsel işaretleri" kapsar.
- Sanat aracılığıyla görsel okuryazarlık: İçerisindeki anlamın kilidini açmaya vurgu yaparak, çeşitli sanat formlarındaki anlamı kodlamak ve kodunu çözmek.
- Estetik aracılığıyla görsel okuryazarlık: Disipline özgü estetik eserlere nasıl baktığımıza, tepki verdiğimize ve bunlara anlam ve değer verdiğimize odaklanma (128).

Görsel okuryazarlık becerileri öğrenilebilir ve geliştirilebilir becerilerdir. Sanat, edindirdiği kazanımlar ve beceriler dikkate alındığında görsel okuryazarlığı geliştirmeye yardımcı olabilecek bir alan olarak öne çıkmakta ve çok kültürlü görsel dünyamızdaki imgeleri ve kodları kapsayarak kendi sınırları içinde onu beslemektedir. Resim yapmak, üç boyutlu çalışmalar üretmek, fotoğraf çekmek, film izlemek gibi görsellerle etkileşim içinde olunan etkinlikler bu becerilerin geliştirilmesini destekler. Örneğin resim yapan bir kişi, tasarım yapmak, gözlemlemek, incelemek, kıyaslamak, ortaya çıkarmak, analiz etmek, eleştirel düşünmek, çıkarım yapmak gibi birçok beceriyi bir görsel oluşturmak için kullanır. Bu becerilerin kullanılması, görselleri anlamlandırma aşamasında oldukça yardımcı olur. Görsel sanatlar öğretim programı zamanla görsel ve görselleştirme birikimi sağlamakta ve bu birikim öğrencilerin günlük hayatlarında görsel becerileri kullanabilmelerine imkân vermektedir. Görsel sanatlar dersinde yer alan sanatsal etkinlikler görsel okuryazarlık becerisinin geliştirilmesi için gerekli olan birçok görsel kazanımı içermektedir. Ürün ortaya çıkarmaya yönelik olan uygulama çalışmalarının yanı sıra sanat eleştirisi gibi öğrencinin bir sanat yapıtını sorguladığı etkinliklerde bu becerinin kazanılması için kullanılabilir.

Görsel kavramları ve terimleri kullanarak sanatı tartışan ve inceleyen bir yöntem olan sanat eleştirisi öğrencilere sanat hakkında konuşma ve yazma becerilerini öğretmenin en iyi yollarından biridir. Aynı zamanda bir sanat eserini birçok yönüyle incelemeyi ve sorgulamayı da öğretir. Sanat eleştirmenleri sanat eserlerini analiz eder, değerlendirir, yorumlar ve inceler, başka bir deyişle somut olmayanı somuta tercüme ederler. Bu yöntemle her yaştan öğrenci, gözlem yapma, tanımlama, analiz etme, yorumlama ve değerlendirme gibi becerileri kullanarak sanat eleştirisinin temel kavramlarını öğrenebilir ve sanatla ilgili sözlü veya yazılı açıklamalar yaparken bunları uygulayabilir (Barrett, 1988; Chapman, 1978; Feldman, 1982). Eserlerdeki görsel imgeler öğrencilerin ilgisini çeker, onları eser hakkında sorgulamaya, konuşmaya ve yazmaya yönelten sorular oluşturur (Özsoy, 2003). Bir sanat eserinin tartışılmasında kullanılan kavramları, duyusal özelliklerin (çizgi, renk, şekil, doku ve değer) tanımlarından başlayarak, eserin biçimsel özelliklerinin analizine (denge, ritim, tema, tema), yorumlamaya (içsel ve dışsal anlam) ve son olarak yargılara bakarak öğrenebilirler (Subramaniam, Hanafi, & Putih, 2016).

Sanat eleştirisi yöntemlerinin ortak noktası, adımların birbiri üzerine inşa edildiği, doğrusal bir yaklaşım izlemeleridir. Feldman'ın Sanat Eleştirisi Yöntemi de bu şekilde dört basamak üzerine kurgulanmıştır. Betimleme, analiz, yorumlama ve yargı basamaklarından oluşan ve "pedagojik sanat eleştirisi" yöntemi olarak da isimlendirilen bu yöntem, kuşkusuz sanat eğitiminde en belirgin ve derinlemesine incelenen sanat eleştirisi yöntemi olmuştur. Feldman (1994) "bir sanat eserini tartışmak için kullanılan bu dört adımı; gerçekleri veya eserin gerçek yönlerini tanımlamak ve adlandırmak, olguları analiz etmek ve görsel kanıtlar oluşturmak ve kanıtları yorumlamak" olarak özetlemiştir.

Dört basamaktan ilki olan betimleme ya da tanımlama basamağı; sanat eserine yer alan bilgi objelerinin tespit edilerek betimlendiği aşamadır. Sadece resimde ne görüldüğü üzerinde durulur. Bu aşamada; sonuca varma, yorum yapma, yargıda bulunma ve kişisel olan yaklaşımlardan kaçınılmalıdır (Feldman, 1994, s.487). Bir sanat eserinin olabildiğince doğru bir şekilde anlaşılabilmesi için o sanat eserini detaylı bir bakış açısıyla araştırmak gerekir. Bu açıdan biçimler, renkler, plastik değerler, dokular ve görsel elamanların yerli yerinde kullanılması önemlidir (Özsoy, 2003) .

Çözümleme basamağı ise; sanat eserini oluşturan görsel elemanların araştırılması yoluyla sanatın elemanlarının, sanat ilkelerine göre ne şekilde düzenlendiğinin belirlendiği bir basamaktır. Öğrencilerin görsel öğelerin nasıl yerleştiği ile ilgili bilgilerine öğrencilere yöneltilen sorularla ulaşılmaya çalışılır. Bu basamakta, "Eser nasıl düzenlenmiştir?" sorusunun cevabı aranır. Bununla birlikte, sanatın eleman ve ilkelerinin eserde nasıl kullanıldığı belirlenir. Sanatçının ruh halini ve düşüncelerini bu eleman ve ilkeleri kullanarak biçimsel olarak ortaya koyduğu ve sakladığı aşamadır. (Feldman, 1994).

Yorumlama basamağı; sanat eserinin bize anlattıklarını yorumlayarak keşfetme sürecidir. Yorumlama biçimleri her öğrencinin sahip olduğu bilgi birikimine göre değişiklik gösterebilir. Bu basamakta "Sanatçı izleyiciye ne söylemek istiyor?" sorusunun cevabı aranır. Bu basamakta önceki basamaklarda ulaşılan bilgiler ve bulgulara göre yorumlar yapılır. Eserde kullanılan semboller ve şekillerin anlamlarına ulaşılmaya çalışılır.

Yargı basamağı; sanat eleştirisinin son basamağıdır. Bu basamakta, daha önceki basamaklarda ulaşılan bütün bilgiler kullanılır (Boydaş, 2007, s.47). Bu bilgiler ışığında öğrencilerden sanat eseri hakkında bir değer yargısına ulaşmaları beklenir. Eserin iyi bir çalışma olup olmadığına karar vererek ve estetik yargıya ulaşması için estetik kuramlarından birini veya birkaçını kullanması beklenir. Öğrencilerin yargı basamağında eser hakkında estetik değer yargılarına varabilmeleri için dört estetik kuram vardır. Bu kuramlar "Yansıtmacılık, Biçimcilik, Dışavurumculuk ve İşlevsellik" tir.

Sanat eleştirisi etkinlikleri ile görselleri analiz sürecine giren öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerinin gelişmesi beklenmektedir. Bu doğrultuda araştırma kapsamında sanat eleştirisi yönteminin görsel sanatlar dersi içerisinde görsel okuryazarlık becerilerini nasıl etkilediği araştırılmıştır.

Araştırmanın amacı, "görsel sanatlar dersinde uygulanan pedagojik sanat eleştirisi yönteminin görsel okuryazarlık becerilerine olan etkisinin belirlenmesi"dir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorular için cevap aranmıştır;

1. Deney ve kontrol grupları "Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği" ön test puanlarında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Deney ve kontrol grupları "Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği" son test puanlarında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney ve kontrol gruplarının kendi içlerinde ön test ve son test puanlarında anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Araştırmada, uygulamadan önce ve uygulamadan sonra deney ve kontrol grupları için ölçme gerektiren "ön test-son test kontrol odaklı yarı deneysel araştırma modeli" kullanılmıştır. "Ön test-son test kontrol odaklı deneysel modelde ön testlerin bulunması, grupların deney öncesi benzerlik derecelerinin bilinmesine yardımcı olur. Bu modelde, verilen eğitimlerin ne kadar etkili olduğuna karar vermek için ön test ve son test ölçüm sonuçları birlikte kullanılmalıdır" (Karasar, 2015). Araştırma desenin bağımlı değişkeni "ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin görsel okuryazarlık düzeyleri", bağımsız değişkeni ise "pedagojik sanat eleştirisi yönteminin" uygulanmasıdır.

Araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Bu araştırma için İstanbul Medeniyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Etik Kurulu'ndan etik onay alınmıştır (Tarih: 05.07.2022, Sayı: 2022/08-20).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Ağrı ilindeki bir ortaokulda 8'inci sınıfta öğrenimini sürdüren 90 (60 kız ve 30 erkek) öğrenci ile oluşturulmuştur. Deney grubu 45 (30 kız–15 erkek) ve kontrol grubu 45 (30 kız–15 erkek) olmak üzere tesadüfi şekilde seçilerek öğrenci grupları eşit sayıda oluşturulmuştur. Deney ve kontrol grupları rasgele seçilmiştir. Çalışma grubu ile ilgili detaylara Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunda yeralan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı.

		Cinsiyet		Toplam
		Kız	Erkek	
Kontrol Grubu	n	30	15	45
	%	66.7	33.3	100.0
Deney Grubu	n	30	15	45
	%	66.7	33.3	100.0
Toplam	n	60	30	90
	%	66.7	33.3	100.0

Veri Toplama Aracı

Kiper, Aslan, Kıyıcı ve Akgün (2012) tarafından geliştirilmiş olan "Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği" araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Ölçek "6 alt boyut" ve "29 madde" ile oluşturulmuştur. Ölçek alt boyutları; "Ofis yazılımlarını kullanarak görselliğe önem verebilme", "Basılı görsel materyalleri tanıyabilme", "Görsel yorumlayabilme", "Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme", "Araçlar kullanarak görsel üretebilme" ve "Görsellerdeki mesajları algılayabilme" alt boyutlarıdır. Ölçeğe verilen cevaplar 5'li likert tipi şeklindedir. Ölçeğin toplam iç tutarlılık kat sayısı (Cronbach Alpha) α=.94 olarak tespit edilmiştir. Alt boyutlarda "Ofis Yazılımlarını Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme .89", "Basılı Görsel Materyalleri Tanıyabilme .83", "Görsel Yorumlayabilme .86", "Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme .78", "Araçlar Kullanarak Görsel Üretebilme .77" ve "Görsellerdeki Mesajları Algılayabilme .68" olarak bulunmuştur. Ölçeğin güvenirliği bu değerler doğrultusunda yüksek bulunmuştur.

Süreç ve Uygulama

Araştırmaya başlarken "Görsel Okuryazarlık Yeterlilik Ölçeği" her iki grupta da ön test olarak kullanılmıştır. Grupların beceri düzeylerinin benzer çıkması ile uygulamaya başlanmıştır. Uygulama 6 hafta ve haftada 1 ders saati (40 dk) olarak sürdürülmüştür. Deney grubunda Görsel Sanatlar Öğretim Programı ile birlikte "Pedagojik Sanat Eleştiri Yöntemi" uygulanmıştır. Kontrol grubunda ise "Görsel Sanatlar Öğretim Programı" uygulanmıştır. Altı hafta boyunca deney grubu derslerinde Van Gogh'un "Yıldızlı Gece" isimli tablosu, Osman Hamdi Bey'in "Kaplumbağa Terbiyecisi" isimli tablosu ve Açık Radyo'nun "Music of The People" isimli afişi sanat eleştirisi yöntemi ile incelenmiştir. Sanat eleştirisinin basamakları olan Betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı basamakları için belirlenen sorular öğrencilere yöneltilmiş ve Tablo 2'de bu sorulara yer verilmiştir. Uygulama sürecinin sonunda son test olarak her iki gruba da "Görsel Okuryazarlık Yeterlilik Ölçeği" uygulanarak süreç tamamlanmıştır.

Resim 1

Resim 2

Resim 3

Resim 1. Havas Worldwide İstanbul Açık Radyo Afişi: Music of The People, 2013.

Resim 2. Vincent Van Gogh, 1889, Yıldızlı Gece, Tuval Üzerine Yağlı Boya,74x92 cm, "MoMA: The Museum of Modern Art", New York.

Resim 3. Osman Hamdi Bey, 1906, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 222×122 cm, "Suna ve İnan Kıraç Vakfı Oryantalist Resim Koleksiyonu", Pera Müzesi, İstanbul.

Tablo 2: Pedagojik Sanat Eleştirisi Yöntemi Sorular

Pedagojik Sanat Eleştirisi Soruları	
Betimleme Basamağı	Bu sanat eserinin türü nedir? Hangi teknikle yapılmıştır? Resimde neler görüyorsunuz? Resimde gördüğünüz nesneleri belirtiniz? (İnsanlar, hayvanlar, dağlar, objeler vb.) Bu eseri kim yapmıştır? vb…
Çözümleme Basamağı	Bu resimde renkler, çizgiler, dokular, şekiller, ışık vb. (sanatın elemanları) nasıl kullanılmıştır? Resimde kompozisyon, denge, ritim, hareket vb. (Sanatın ilkeleri) nasıl kullanılmıştır? Resmin vurgusu nerededir? Resimde kullanılan geometrik şekiller nelerdir? Eserde birbirini tekrar eden biçimler var mı? Eserdeki nesneler veya kullanılan figürler orijinal büyüklüğünde mi? vb…
Yorumlama Basamağı	Eserde kullanılan figürler ve şekillerin anlamları ne olabilir? Sanatçı bu eseri neden yapmış olabilir? Eserde sanatçı ne anlatmak istiyor? Size göre eserde başka şeyleri temsil eden simgeler var mı? Eğer varsa nelerdir? Kendinizi resmin içinde hayal etseniz nasıl bir ses duyarsınız? Kendinizi resmin içinde hayal etseniz nasıl bir koku duyarsınız? Eser sizde nasıl hisler uyandırıyor? vb…
Yargı Basamağı	Bu eseri beğendiniz mi? Bu sanat eseri iyi bir çalışma mıdır? Bu eser sizce önemli midir? Bu eseri evinizde bir yere asıp seyretmek ister miydiniz? Bu sanat eseri müzeye konulacak kadar değerli bir eser mi? Bu sanat eserini asmak için evinizin hangi odası uygun olurdu? Bir kişi böyle bir heykeli ya da resmi neden yapmak ister? Bu eserin en beğendiğiniz yönü nedir? vb…

Bulgular

Birinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi "Deney ve kontrol grupları Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği ön test puanlarında anlamlı bir fark var mıdır?" sorusudur. Her iki grupta bulunan katılımcıların görsel okuryazarlık yeterlilikleri ön test puanlarının arasında oluşan farkı tespit etmek için t testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. "Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği" Ön Test Puanları

Boyutlar	**Gruplar**	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**t**	**P**
1. "Office Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verme"	Kontrol Grubu	45	1.37	0.23	1.241	.218
	Deney Grubu	45	1.31	0.29		
2. "Basılı Görsel Materyali Tanımlayabilme"	Kontrol Grubu	45	1.37	0.22	.825	.411
	Deney Grubu	45	1,32	0.28		
3. "Görsel Yorumlayabilme"	Kontrol Grubu	45	1,36	0.22	.863	.390
	Deney Grubu	45	1.32	0.27		
4. "Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme"	Kontrol Grubu	45	1.20	0.18	1.300	.197
	Deney Grubu	45	1.14	0.28		
5. "Araç Kullanarak Görsel Üretebilme"	Kontrol Grubu	45	1.17	0.16	1.763	.081
	Deney Grubu	45	1.10	0.24		
6. "Görsellerdeki Mesajı Algılayabilme"	Kontrol Grubu	45	1.36	0.22	.675	.501
	Deney Grubu	45	1.33	0.28		
Görsel Okuryazarlık Toplam Puan	Kontrol Grubu	45	1.31	0.19	1.637	.105
	Deney Grubu	45	1.25	0.13		

Tablo 3'te görsel okuryazarlık ölçeğinin toplam puanları incelendiğinde kontrol grubu öğrencilerinin 1.31 ve deney grubu öğrencilerinin 1.25 puan aldığı görülmektedir. Bu puanlar arasındaki farka ait t değeri ise 1.637 olarak $p>0.05$ ile anlamsız bulunmuştur. Gruplar arasındaki ön test puanları, ölçeğin birinci alt boyutunda t değeri 1.241, ikinci

alt boyutunda .825, üçüncü alt boyutunda .863, dördüncü alt boyutunda 1.300, beşinci alt boyutunda 1.763, altıncı alt boyutunda .675 olarak bulunmuş ve bu t değerleri bütün alt boyutlarda $p>0.05$ değeriyle anlamsız bulunmuştur.

Bu bulgular ışığında deney ve kontrol grubu arasında "görsel okuryazarlık yeterlilikleri ölçeği" gerek alt boyutlarında gerekse de toplam puanında anlamlı fark bulunmamıştır.

İkinci Alt Amaca Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi "Deney ve kontrol gruplarının Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği son test puanlarında anlamlı bir fark var mıdır?" sorusudur. Her iki grupta bulunan katılımcıların görsel okuryazarlık yeterlilikleri son test puanlarının arasındaki farkı tespit etmek için t testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. "Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği" Son Test Puanları

Boyutlar	Gruplar	N	$\overline{X}$	Ss	t	P
1. "Office Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verme"	Deney Grubu	45	2.28	0.76	5.089	.000
	Kontrol Grubu	45	1.60	0.46		
2. "Basılı Görsel Materyali Tanımlayabilme"	Deney Grubu	45	2.36	0.66	8.964	.000
	Kontrol Grubu	45	1.36	0.35		
3. "Görsel Yorumlayabilme"	Deney Grubu	45	2.03	0.87	4.669	.000
	Kontrol Grubu	45	1.32	0.52		
4. "Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme"	Deney Grubu	45	2.40	1.02	4.477	.000
	Kontrol Grubu	45	1.59	0.65		
5. "Araç Kullanarak Görsel Üretebilme"	Deney Grubu	45	2.24	0.96	4.091	.000
	Kontrol Grubu	45	1.54	0.60		
6. "Görsellerdeki Mesajı Algılayabilme"	Deney Grubu	45	2.60	1.00	6.342	.000
	Kontrol Grubu	45	1.50	0.59		
Görsel Okuryazarlık Toplam Puan	Deney Grubu	45	2.32	0.72	6.539	.000
	Kontrol Grubu	45	1.49	0.45		

Tablo 4'te görüldüğü bibi "görsel okuryazarlık yeterlik ölçeği" son test toplam puanında kontrol grubu öğrencilerinin 1.49 ve deney grubundaki öğrencilerin 2.32 olduğu görülmektedir. Aralarındaki farka ait t değeri ise 6.539 ile $p<0.05$ düzeyinde deney grubu için anlamlı bulunmuştur.

Alt boyutlarda son test puanları incelendiğinde, birinci alt boyutta kontrol grubu öğrencilerinin 1.60 ve deney grubu öğrencilerinin 2.28 puan olduğu görülmektedir. Aralarında oluşan fark için t değeri 5.089 ile $p<0.05$ düzeyinde deney grubu için fark anlamlı bulunmuştur. İkinci alt boyutta kontrol grubu öğrencilerinin puanları 1.36 ve deney grubu öğrencilerinin 2.36 olduğu ve aralarına oluşan fark için belirlenen t değeri 8.964 olarak $p<0.05$ düzeyinde bulunmuş ve bu fark deney grubu lehine anlamlı olmuştur. Üçüncü alt boyutta kontrol grubundaki öğrencilerin son test puanları 1.32 ve deney grubu öğrencilerinin 2.03 olarak tespit edilmiştir. Her iki grubun arasındaki farka için t değeri 4.669 olarak $p<0.05$ ile deney grubunun lehine olarak anlamlı bulunmuştur. Dördüncü alt boyutta kontrol grubunda 1.59 ve deney grubunda 2.40 puan olduğu belirlenmiştir. Her iki grubun arasındaki farkı belirlemek için t değeri 4.477 olarak $p<0.05$ düzeyinde yine deney grubu için anlamlı bulunmuştur. Beşinci alt boyutta kontrol grubundaki öğrencilerin puanlarının 1.54 ve deney grubundaki öğrencilerin 2.24 olduğu görülmektedir. Gruplar arasında oluşan farka ait t değeri 4.091 ile $p<0.05$ düzeyinde deney grubunun lehine olacak şekilde anlamlı bulunmuştur. Son olarak altıncı alt boyutta kontrol grubu öğrencilerinin son test puanları 1.50 ve deney grubu öğrencilerinin 2.60 olduğu görülmekte ve gruplar arasında oluşan farka ait t değeri 6.342 ile $p<0.05$ düzeyinde diğer boyutlarda olduğu gibi yine deney grubunun lehine anlamlı bulunmuştur.

Bu bulgular doğrultusunda "görsel okuryazarlık yeterlilikleri ölçeği" gerek alt boyutlarında gerekse de toplam son test puanları karşılaştırıldığında sanat eleştirisi yönteminin deney grubu açısından pozitif yönde fark oluşturduğunu göstermiştir.

Üçüncü Alt Amaca Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi "Deney ve kontrol gruplarının kendi içlerinde ön test ve son test puanlarında anlamlı bir fark var mıdır?" sorusudur. Grupların "görsel okuryazarlık yeterlilikleri ölçeği" ön test ve son test puanları arasında oluşan farkı tespit etmek için t testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 5 ve Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 5. "Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği" Ön Test ve Son Test Puanları (Deney Grubu)

Boyutlar	**Gruplar**	**N**	$\overline{X}$	**Ss**	**t**	**P**
1. "Office Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verme"	Ön test	45	1.31	0.29	8.760	.000
	Son test	45	2.28	0.76		
2. "Basılı Görsel Materyali Tanımlayabilme"	Ön test	45	1.32	0.28	10.792	.000
	Son test	45	2.36	0.66		
3. "Görsel Yorumlayabilme"	Ön test	45	1.32	0.27	5.638	.000
	Son test	45	2.03	0.87		
4. "Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme"	Ön test	45	1.14	0.28	8.226	.000
	Son test	45	2.40	1.02		
5. "Araç Kullanarak Görsel Üretebilme"	Ön test	45	1.10	0.24	8.005	.000
	Son test	45	2.24	0.96		
6. "Görsellerdeki Mesajı Algılayabilme"	Ön test	45	1.33	0.28	9.129	.000
	Son test	45	2.60	1.00		
Görsel Okuryazarlık Toplam Puan	Ön test	45	1.25	0.13	10.489	.000
	Son test	45	2.32	0.72		

Tablo 5'te deney grubu "görsel okuryazarlık yeterlilikleri ölçeği" toplam puanlarına bakıldığında ön test için puan ortalaması 1.25 ve son test için puan ortalamasının 2.32 olduğu görülmektedir. Aralarında oluşan farka ait t değeri 10.489 ile $p<0.05$ düzeyinde son test puanları için anlamlı bulunmuştur.

Deney grubunun alt boyut puanları incelendiğinde, birinci alt boyutta ön test puanının 1.31 ve son test puanının 2.28 olduğu ve aralarında oluşan farka ait t değerinin 8.760 ile $p<0.05$ düzeyinde son test puanları için anlamlı bulunmuştur. İkinci alt boyutta ön test puanı 1.32 ve son test puanının 2.36 olduğu ve oluşan farka ait t değeri 10.792 ile $p<0.05$ düzeyinde yine son test puanının lehine olmuştur. Üçüncü alt boyutta ön test puanı 1.32 ve son test puanı 2.03 olarak tespit edilmiştir ve aralarında oluşan farka ait t değeri 5.638 ile $p<0.05$ düzeyinde son test puanının lehine anlamlı bulunmuştur. Dördüncü alt boyutta ön test puanı 1.14 ve son test puanı 2.40 olarak oluşan farka ait t değeri 8.226 ile $p<0.05$ düzeyinde son test puanı lehine anlamlı olmuştur. Beşinci alt boyutta ön test puanı 1.10 ve son test puanı 2.24 olarak oluşan farka ait t değeri 8.005 ile $p<0.05$ düzeyinde diğer alt boyutlarda olduğu gibi son test puanı lehine anlamlı olarak bulunmuştur. Altıncı alt boyutta ön test puanı 1.33 ve son test puanı 2.60 olarak aralarında oluşan farka ait t değeri 9.129 ile $p<0.05$ düzeyinde yine aynı şekilde son test puanı lehine anlamlı olduğu bulunmuştur.

Bu bulgular doğrultusunda sanat eleştirisi yönteminin deney grubundaki öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerini yükselttiği görülmüştür.

Tablo 6'da ise kontrol grubu öğrencilerinin "görsel okuryazarlık yeterlilik ölçeği" toplam puanları yer almaktadır. Tablo incelendiğinde ön test puan ortalamasının 1.31 ve son test puan ortalamasının 1.49 olduğu görülmektedir. Aralarında oluşan farka ait t değeri 3.687 ile $p<0.05$ düzeyinde son test puanında anlamlı bulunmuştur.

Tablo 6. "Görsel Okuryazarlık Yeterlilik Ölçeği" Ön Test ile Son Test Puanları (Kontrol Grubu)

Boyutlar	Gruplar	N	$\overline{X}$	Ss	t	P
1. "Office Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verme"	Ön test	45	1.37	0.23	3.972	.000
	Son test	45	1.60	0.46		
2. "Basılı Görsel Materyali Tanımlayabilme"	Ön test	45	1.37	0.22	.664	.510
	Son test	45	1.36	0.35		
3. "Görsel Yorumlayabilme"	Ön test	45	1.36	0.22	.052	.959
	Son test	45	1.32	0.52		
4. "Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme"	Ön test	45	1.20	0.18	4.535	.000
	Son test	45	1.59	0.65		
5. "Araç Kullanarak Görsel Üretebilme"	Ön test	45	1.17	0.16	4.858	.000
	Son test	45	1.54	0.60		
6. "Görsellerdeki Mesajı Algılayabilme"	Ön test	45	1.36	0.22	2.053	.046
	Son test	45	1.50	0.59		
Görsel Okuryazarlık Toplam Puan	Ön test	45	1.31	0.19	3.687	.001
	Son test	45	1.49	0.45		

Kontrol grubu öğrencilerinin "görsel okuryazarlık yeterlilikleri ölçeği" alt boyutları incelendiğinde, birinci alt boyutta ön test puanının 1.37 ve son test puanının 1.60 olduğu görülmekte ve aralarında oluşan farka ait t değeri 3.972

ile $p<0.05$ düzeyinde son testin lehine anlamlı olmuştur. Ancak ikinci alt boyutta ön test puanının 1.37 ve son test puanının 1.36 olduğu görülmüş ve aralarında oluşan farka ait t değerinin .664 ile $p>0.05$ düzeyinde anlamsız olduğu tespit edilmiştir. Yine aynı şekilde üçüncü alt boyutta ön test puanı 1.36 ve son test puanı 1.32 olarak belirlenmiş ve aralarında oluşan farka ait t değeri. .052 ile $p>0.05$ düzeyinde anlamsız olarak bulunmuştur. Dördüncü alt boyutta ön test puanı 1.20 ve son test puanı 1.59 olarak aralarında oluşan farka ait t değeri 4.535 ile $p<0.05$ düzeyinde son test puanı lehine anlamlı bulunmuştur. Beşinci alt boyutta ise ön test puanının 1.17 ve son test puanının 1.54 olduğu ve aralarında oluşan farka ait t değeri 4.858 ile $p<0.05$ düzeyinde son test puanı lehine anlamlı olarak bulunmuştur. Altıncı alt boyutta ön test puanı 1.36 ve son test puanı 1.50 olarak aralarında oluşan farka ait t değeri 2.053 ile $p<0.05$ düzeyinde son test puanı lehine anlamlı bulunmuştur.

Bu bulgular doğrultusunda Görsel Sanatlar Öğretim Programının uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin de görsel okuryazarlık becerilerinin yükseldiği görülmüştür. Ancak deney grubundaki artış çok daha yüksektir.

Sonuç ve Tartışma

Pedagojik Sanat Eleştirisinin görsel okuryazarlık becerilerine olan etkisi belirlemek için yapılan araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıda belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan bütün öğrencilerin uygulama öncesinde görsel okuryazarlık becerilerinin benzer ve düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Uygulama sonrasında "pedagojik sanat eleştirisi yöntemi" ile ders işleyen öğrencilerin "görsel sanatlar öğretim programı" ile ders işleyen öğrencilere göre ölçeğin hem alt boyutları hem de toplam puanında anlamlı bir farkla gelişme gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Sanat eleştirisi yöntemi uygulanan öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerinin daha yüksek çıkması bu yöntemin görsel okuryazarlık becerilerini arttırdığını göstermiştir. Bu sonuca benzer bir şekilde Williams (2007), öğrencilere sanat eserlerini okuma pratikleri yaptırdığı araştırmasında sanat eserini okuyarak, küçük bir akran grubu ile birlikte yorumlar üreterek ve ardından bu yorumları yazılı forma çevirmeleri ile bir dizi karmaşık ve eş zamanlı okuryazarlık sürecine -görsel, sözlü ve yazılı- dâhil olduklarını belirtmiştir. Görsel okuryazarlığı keşfetmek için bir başka heyecan verici alan ise sanat etkinlikleridir. Doğru (2014), görsel sanatlar dersinin görsel okuryazarlık becerileri üzerindeki etkisini belirlediği araştırmasında, bu dersi alan öğrencilerin becerilerinin daha çok yükseldiğini tespit etmiştir. Benzer bir biçimde Özkubat (2015), okul öncesi çocuklarda farkındalık eğitiminin de çocukların görsel okuryazarlık becerilerini arttırdığını tespit etmiştir.

Pedagojik sanat eleştirisi yöntemi ve görsel sanatlar öğretim programına göre ders işleyen öğrencilerin kendi içlerinde görsel okuryazarlık becerilerinin gelişimi incelendiğinde yine Pedagojik sanat Eleştirisi yöntemine göre ders işleyen öğrencilerde gelişimin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu gelişim her bir alt boyutta incelendiğinde de pedagojik sanat eleştirisi yönteminin her birinde etkili olduğu görülmüştür. Görsel Sanatlar Öğretim programı kendi içinde incelendiğinde ise; "Office Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verme", "Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme", "Araç Kullanarak Görsel Üretebilme", "Görsellerdeki Mesajı Algılayabilme" boyutlarında gelişim gözlenmiştir. Ancak "Basılı Görsel Materyali Tanımlayabilme" ve "Görsel Yorumlayabilme" boyutları açısından bir gelişim gözlenmemiştir. Görsel sanatlar dersinde sanat eleştirisi yöntemi ile ders işleyen öğrencilerin kendi içindeki gelişim görsel sanatlar öğretim programına göre ders işleyen öğrencilerin kendi içindeki gelişimine göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çağımızda her alanda olduğu gibi eğitim ortamlarında da görseller yoluyla öğrenme çok daha kolay ve kalıcı öğrenme ortamı oluşturur. Sanat eleştirisi sürecinde sanat eserinin görseliyle kurulan sorgulama aşamalarında da görselleri okuma çabaları gerektirdiğinden dolayı görsel okuryazarlık becerilerini yükseltmektedir. Buna paralel olarak Taşpınar (2016), görsel okuryazarlık becerilerinin kazanılmasında sanat eğitimi alan öğrencilerin almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Öğrencilerin görsel okuryazarlığını geliştirmek için fotoğrafı kullanan Chai (2019), bu görsel çalışmaların görsel okuryazarlık becerilerinin hızlı ve kolay bir şekilde uygulanmasına izin vermesinin yanı sıra ana odak noktasının görsel yazma ve düşünme pratiği olduğuna dikkat çekmektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin görsel okuryazarlık becerileri kazandırmak ve yükseltmek için Görsel Sanatlar Öğretim Programında sanat eleştirisi ile ilgili konuların sayısının ve içeriğinin arttırılması önerilmektedir. Günümüzde öğrenciler, televizyon, hareketli resimler, kişisel bilgisayarlar, tabletler, video oyunları ve diğer teknolojiler tarafından üretilen çok sayıda ve çeşitli görsel imgelerle giderek daha fazla etkileşime girmektedirler. Görseller toplumumuzun baskın metni olarak gelişmeye devam ettikçe, her yaştan öğrencinin görsel okuma deneyimine ihtiyacı olacaktır. Görsel okuryazarlık becerileri yüksek öğrencilerin kendilerinden beklenen 21. yy becerilerinin kazanılmasında destek sağlayacağı da beklenmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sunmuşlardır.

Destek ve Teşekkür

Yazarlar çalışma için herhangi bir finansal destek almamışlardır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çalışmada herhangi bir çıkar çatışmasının bulunmadığını beyan etmişlerdir.

Kaynakça / References

Barrett, T. (1988). A comparison of the goals of studio professors conducting critiques and art education goals for teaching criticism. *Studies in Art Education*, 30(1), 22- 27. doi: 10.2307/1320648

Boughton, D. (1986). Visual Literacy: Implications for Cultural Understanding through Art Education. *Journal of Art &Design Education*, 5(1-2), 125-142.

Boydaş, N. (2007). *Sanat eleştirisine giriş*. Ankara: Gündüz Yayıncılık.

Chai, C. L. (2019). Enhancing visual literacy of students through photo elicitation. *Journal of Visual Literacy*, *38*(1-2), 120-129.

Chapman, L.H. (1978). *Approaches to art in education.* New York, NY: Harcourt Brace Jovanovich.

Debes, J. (1969). The loom of visual literacy: An overview. *Audiovisual Instruction, J4*(8), 25-27.

Doğru, A. G. (2014). *Lise düzeyi görsel sanatlar dersinin, öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerinin gelişimine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

Taşpınar, Ş.E. (2016). Sanat eğitiminin görsel okuryazarlık becerilerine etkisi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC*, *6(3)*, 340.

Feldman, E.B. (1982). *Varieties of visual experience*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Feldman, E.B. (1994). *Practical art criticism*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Hamblen, K. A. (1985). A descriptive and analytical study of art criticism formats with implications for curricular implementation. American *Educational Research Association Arts and Learning SIG Proceedings*, 3, 1-13.

Hortin, J. A. (1980).Symbol systems and mental skills research: Their emphasis and future. *Media Adult Learning.* 2(2), 3-6.

Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma teknikleri.* Nobel Akademik Yayıncılık.

Kiper, A., Aslan, S., Kıyıcı, M &Akgün Ö. E. (2012). Visual literacy scale: the study of validity and reliability. *TOJNED*, 73-83.

McMaster, S. (2015). Visual literacy and art education: A review of the literature. https://doi.org/10.13140/RG.2.1.4331.2482

Messaris, P. (1998). Visual Aspects of Media Literacy. *Journal of Communication*. 48(1).

Özkubat, S. (2015). *Görsel farkındalık eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının görsel okuryazarlıklarına etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.

Özsoy, V. (2003). *Görsel Sanatlar Eğitimi, Resim-iş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri.* Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Subramaniam, M., Hanafi, J., & Putih, A. T. (2016). Teaching for Art Criticism: Incorporating Feldman's Critical Analysis Learning Model in Students' Studio Practice. *Malaysian Online Journal of Educational Technology*, *4*(1), 57-67.

Williams, T. L. (2007). "Reading" the painting: Exploring visual literacy in the primary grades. *The Reading Teacher*, *60*(7), 636-642.

GÖRSEL KAYNAKÇA

Resim 1. Havas Worldwide İstanbul Açık Radyo Afişi: Music of The People, 2013.
Resim 2. Vincent van Gogh, 1889, Yıldızlı Gece, Tuval Üzerine Yağlı Boya,74x92 cm, "MoMA: The Museum of Modern Art", New York.
Resim 3. Osman Hamdi Bey, 1906, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 222×122 cm, "Suna ve İnan Kıraç Vakfı Oryantalist Resim Koleksiyonu", Pera Müzesi, İstanbul.